

https://www.go-to-the-future.eu/Modules/fiches/images/logo-pdf.jpg

Image not found

https://www.go-to-the-future.eu/Modules/fiches/medium/141803bartgeier_gypaetus_barbatus_front_richard_bartz.jpg

Gypaète barbu (Caparroi)

Los animaus endemics

35 - Sciéncias e tecnicas - Sciéncias de la Vita e de la Tèrra

Desman deus Pirenèus

Lo **Desman deus Pirenèus** (*Galemys pyrenaicus*), aperat tanben *arrat trompeta*, ei un mamifèr talpide semi-aquatic que se tròba dins los gaves, las nèstas e los lacs pirenencs dinc a 2700 mètres d'altitud. Qu'ei insectivòr e lo son régime alimentari se compausa sonque de larvas aquaticas sensiblas a la pollucion (larvas de plecoptèrs, tricoptèrs, efemeroptèrs) çò que'n hè un mercaire deu son environament. Lo Desman deus Pirenèus ne passa pas los 30 cm dambe la mitat ende la coeta e pesa uns sheissanta gramas.

Ors brun

En França l'**Ors brun** (*Ursus arctos*) se tròba pas qu'en los mitans horastèrs deu massís pirenenc (estatge montanhòu, entre 1300 e 1800 m). Los individús pesan de 100 kg ende las hemias dinc a 250 kg endeus mascles bèths e mesuran de 0,8 dinc a 1,2 m au garròt. La sua longevitat qu'ei estimada entre 25 e 30 ans. L'ors qu'ei omnivòr ; lo son regime alimentari se constituish per la magèr part d'elements d'origina vegetau (peu torn de 70%). Se neurish tanben d'insèctes, de carronhas mès parièr d'animaus sauvatges o domètges. Qu'ei protegit en tota l' Euròpa de l'oèst.

Caparroi

Lo **Caparroi** (*Gypaetus barbatus*), aqueste vutre de 2,80 m d'envergadura se ganhèc lo chafre de « copaire d'òs » en pr'amor de la sua faïçon d'esbrigarhar los òsses tirats de las carronhas quan son tròp bèths per estar empassats : lo caparroi s'envòla dambe un òs e lo dèisha càiger sus un endret rocassut ; de còps que'u cau mei d'un ensai ende copar l'òs. Qu'ei protegit suu territòri nacionau e beneficia d'un plan de reviscoladís dins lo massís pirenenc. S'apèra *Gypaète barbu* en francés, *Ugatz* o *Hezurjale* en euskara, *Trencalos* en catalan o *Quebrantahuesos* en castelhan.

Eupròcte

L'**Eupròcte** (*Euproctus asper*), gròs triton endemic deus Pirenèus, ei contemporanèu de l'epòca deus dinosaures. Que viu en las aigas fredas deus arrivets entre 1400 e 2600 m d'altitud. Mesura de 10 a 16 cm ; qu'a la pèth rugosa, arichada dambe puntas de còrna negras. Los adultes autan plan coma las larvas bèras se neurishen dambe larvas de moscas, de mosquits e d'efemèrs. Que minjan tanben caboçats de graolhas rossas. Las larvas se neurishen de crustacèus petits. Qu'ei classificat au demiei de las espècias raras o quasi miaçadas.

Tortuga d'estanh

La Tortuga d'estanh (*Emys orbicularis*), *Cistude d'Europe* en francés, qu'ei ua tortugueta (Pagèra :13 a 20 cm. Pes : 430 g a 1 kg) presenta dins diferents parçans umeroses de Gasconha : clòts, gravèras ancianas, estanhs, marescatges, arrius... Qu'a lo clesc escur pontuat dambe jaune autan plan coma la rèsta deu còs ; possedish patas palmadas dambe urpas de las hòrtas. Lo sèxe deus joens que depend de la temperatura deu nisèr (en devath de 28°C vaderàn mascles, au dessús de 29°C hemias e s'ei de 28,5°C auram alavetz 50% de mascles e 50% de hemias). La tortuga d'estanh qu'ei protegida en França.

<http://www.desman-pyrenees.com>

<http://paysdelours.com/fr/les-infos/base-doc-ours/doc-ours.html>

<http://www.pourdespyreneesvivantes.fr/pages.php?F2=1>

<http://www.parc-pyrenees.com/territoire-dexception/patrimoine/faune>

http://www.randonneepyrenees.com/4_faune/fiche_euprocte.html

<http://cpie32.org/pages1/preserver/etudier/cistude/cistude2.html>

Lexic

Cap arroi

tête rouge

Trencalòs

casse l'os

Quebrantahuesos

brise os

Ugatz

vautour

Questions

1. Quin animau ei aperat arrat trompeta ?
2. Qué determina lo sèxe de las joenas tortugas d'estanh ?
3. Aqueth animau copa los òsses de carronhas ende'us pòder minjar ; qui ei ?
4. Quin ei lo regime alimentari de l'ors ?
5. Aqueras bèstias son totas dependentas deus mitans umeroses ; qui son ?
6. De qué se neurishen las larvas d'eupròcte ?

Activitats

Image not found

https://www.go-to-the-future.eu/Fichiers/vignettes/141746activit+s-fiche-animaux-end+miques_oc.jpg

Image not found

<https://www.go-to-the-future.eu/Modules/fiches/images/footer-pdf.png>

